

Umsögn til allsherjar- og menntamálanefndar

Mál: Tillaga til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum. 113. mál.

Sendandi: Félag náms- og starfsráðgjafa

Dagsetning: 11. desember 2020

Félag náms- og starfsráðgjafa (FNS) leggur hér fram umsögn um til allsherjar- og menntamálanefndar vegna þingsályktunartillögu um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum sem nú er í meðförum nefndarinnar.

FNS fagnar þingsályktunartillögunni og tekur undir að þörf sé fyrir aukinn stuðning til nemenda í grunn- og framhaldsskólum. Þetta kemur m.a. fram í skýrslu sem gerð var fyrir mennta- og menningarmálaráðuneytið¹ þar sem m.a. er fjallað um að stór hluti tíma náms- og starfsráðgjafa fari í að sinna málum sem snúa að persónulegum og félagslegum erfiðleikum nemenda.

FNS finnst þó eðlilegt að áður en fagfólki ef bætt í stuðningskerfi nemenda verði það sem þegar er lögbundið uppfyllt. Náms- og starfsráðgjöf er lögbundin í bæði grunn- og framhaldsskólum². Nokkur misbrestur er á að ákvæðum laga um rétt nemenda til náms- og starfsráðgjafa sé fylgt og telur FNS mikilvægt að ráðist verði í þær úrbætur og aðgerðir sem þarf, en t.d. hefur komið fram að í 29% grunnskóla á landinu starfi ekki náms- og starfsráðgjafi með löggilt starfsheiti³.

Á vettvangi mennta- og menningarmálaráðuneytis hefur farið fram vinna í stefnumótun í náms- og starfsráðgjöf þar sem gerðar eru tillögur um uppbyggingu stoðkerfis fyrir náms- og starfsráðgjöf og leggur FNS áherslu á að þeirri vinnu verði haldið áfram, m.a. til að efla þjónustu við nemendur í grunn- og framhaldsskólum⁴.

Stöðuhlutfall og nemendafjöldi

Í greinargerð með tillögunni stendur að stöðuhlutfall félagsráðgjafa gæti t.d. farið eftir fjölda nemenda. Það hefur lengi verið áhersla FNS, sem og KÍ⁵, að stöðugildi náms- og starfsráðgjafa í skólum verði bundin við nemendafjölda og hefur talan 300 verið notuð þar til viðmiðunar. FNS minnir því aftur á að huga þurfi að uppfyllingu lagaákvæða sem eru þegar í gildi.

Samráð

Í greinargerðinni er einnig fjallað um að ráðherra hafi samráð um málefnið við ýmsa aðila, FNS bendir á að hingað til hafa náms- og starfsráðgjafar í skólum sinnt málum nemenda er varða líðan og félagslegan vanda og er því rökrétt að FNS verði aðili að þessu samráði. Einnig hafa náms- og

¹ [Náms- og starfsráðgjöf \(stjornarradid.is\)](https://www.stjornarradid.is/)

² [91/2008: Lög um grunnskóla](#) | [Lög](#) | [Alþingi \(althingi.is\)](#) [92/2008: Lög um framhaldsskóla](#) | [Lög](#) | [Alþingi \(althingi.is\)](#).

³ [Náms- og starfsráðgjöf í grunnskólum á Ísland](#) [rannsókn RHA_050620.pdf \(stjornarradid.is\)](#)

⁴ [Náms- og starfsráðgjöf \(stjornarradid.is\)](https://www.stjornarradid.is/)

⁵ https://www.ki.is/media/tijd1tab/skolastefna_ki_2018_2022.pdf

starfsráðgjafar verði lykilstarfsmenn þegar kemur að vinnu gegn brotthvarfi úr námi og því er samráð við FNS augljóst.

Að þessu sögðu ítrekar FNS að félagið fagnar hugmyndum um aukinn stuðning til nemenda, en leggur áherslu á að setja þarf í forgang aðgerðir til að uppfylla lagaleg ákvæði sem þegar eru í gildi hvað varðar þjónustu við nemendur.

f.h. Félags náms- og starfsráðgjafa

Helga Tryggvadóttir

s.862 2293

fnsstjorn@gmail.com, helga2202@gmail.com

Alþingi
Nefndasvið
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík
Sent rafrænt á nefndasvið@althingi.is

Reykjavík, 15. desember 2020.

Efni: Umsögn við tillögu til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum. 151. löggjafarþing 2020-2021. Þingskjal 114 – 113. mál.

Félagsráðgjafafélag Íslands þakkar fyrir tækifæri til að veita umsögn vegna þingsályktunartillögu um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum. Félagið fagnar tillögunni og styður hana heilshugar. Þá styður tillagan við frumvarp til laga um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna sem nú er til umfjöllunar þingsins, 354. mál. Félagsráðgjafafélag Íslands hefur ítrekað bent á mikilvægi faglegs stuðnings á öllum skólastigum sem byggir á heildarnálgun, viðeigandi farvegi og félagsráðgjöf í skólastarfi. Með því að efla skólastarfið í þágu barna og fjölskyldna með þverfaglegri þjónustu verður jafnframt stuðlað að aukinni hagræðingu í skólakerfinu.

Litið er á skólann sem undirstöðu velsældar einstaklings og samfélags en samhliða nýrri og breyttri skólastefnu um skóla án aðgreininingar hefur félagsmótunarhlutverk skóla aukist og vikkað. Kjarnahlutverk kennara er að styrkja námsþroska og uppeldi skólabarnsins en vaxandi hlutfall greininga vegna félags- og tilfinningalegra örðugleika eða hegðunarvanda hefur áhrif á starf kennarans og líðan skólabarnsins¹ auk nýrra áskorana vegna vaxandi fjölbreytileika í nemendahópnum og þörf á sérþekkingu í málefni innflytjenda og flóttabarna. Í lögum um grunnskóla nr. 21/1977 og ráðgjafar- og sérfræðiþjónustu grunnskóla nr. 21/1980 voru ákvæði um að ráða félagsráðgjafa auk annarra fagstétta. Vegna skorts á félagsráðgjöfum voru aðrir smám saman ráðnir í störf² en námsráðgjöf var fyrst lögfest í grunnskólalögum nr. 49/1991. Við endurskoðun grunnskólalaga árið 1995 var lögð áhersla á heildæna sýn á nemandann innan skólans og að samræma vinnulag skóla og annarra stofnana sem koma að stuðningi við nemendur, meðal annars félagsþjónustu og heilsugæslu. Í lögum um grunnskóla, nr. 91/2008 er kveðið á um skyldu sveitarfélaga til að tryggja að skólaþjónusta sé veitt í grunnskólum, þrátt fyrir það hefur áherslan verið á sérfræðiþjónustu utan skóla. Skólastjórnendur benda hins vegar á að það vanti sérfræðinga inn í skóla til að fást við vandamál nemenda, s.s. sálfræðinga og félagsráðgjafa³.

Til að tryggja jöfn tækifæri allra til náms þarf að bæta faglega þjónustu við nemendur á öllum skólastigum, liður í því er að tryggja aðgang að félagsráðgjöf. Þar má

¹ Skóla- og frístundaráð Reykjavíkurborgar (2017). Nýliðun og bætt starfsumhverfi grunnskólakennara (skýrsla starfshóps um nýliðun og bætt starfsumhverfi grunnskólakennara). Reykjavík: höfundur.

² Ella Kristín Karlsdóttir, Guðrún H. Sederholm, Sigrún Júlíusdóttir & Valgerður Halldórsdóttir (2005). Félagsráðgjöf – hluti af faglegri þjónustu á öllum skólastigum: Greinargerð um þróun skólafélagsráðgjafa á Íslandi. Óbirt skýrsla.

³ Sjá t.d. skýrslu Innri endurskoðn Reykjavíkur. (2019). Grunnskólar Reykjavíkur. Úthlutun fjárhagsramma og rekstur. Sótt 28.1.2019 af https://reykjavik.is/sites/default/files/ymis_skjol/skjol_utgefid_efni/ie18050002_-_grunnskolar_reykjavikur_uthlutun_fjarhagsramma_og_rekstur.pdf

sérstaklega nefna þjónustu við börn í viðkvæmri stöðu s.s. vegna námsörðugleika og jaðarstöðu í félagahópnum sem tengist fátækt og einelti, menningarmun eða vegna áfalla í fjölskyldu, svo sem skilnaðar og andláts. Þannig verði félagslegum og persónulegum vanda nemenda sinnt á markvissari hátt í gegnum kerfasamstarf við aðrar velferðarstofnanir um leið og unnið er að forvörnum. Aukið fagafl innan skóla myndi auk þess léttu álagi á kennurum og gera þeim kleift að einbeita sér að kennslu. Með auknum fagstyrk innan skóla er jafnframt komist nær því að tryggja þau mannréttindasjónarmið að allir fái jöfn tækifæri til náms.

Ályktunum af niðurstöðum rannsókna sem gerðar hafa verið á undanförunum árum ber saman um mikilvægi þess að endurskoða þurfi faglegt umhverfi skólans, hlutverk kennarans og breyttar fjölskylduaðstæður skólabarna með hliðsjón af gjörbreyttu samfélagi síðsamtimans. Nokkrar fagstéttir hafa komið til liðs við hefðbundið starfslið skólans á síðustu árum. Það er þó ekki í þeim mæli sem þörf er á og stenst ekki samanburð við nágrannalönd okkar. Án aðkomu fleiri fagstétta innan skóla má ætla að álag á kennara verði óbreytt um leið og starfspreyta, brotthvarf frá starfi og mönnunarskortur eykst. Það leysir ekki vandan að vísa málum til félagsþjónustu og barnaverndar, heldur þurfa að vera starfandi innan skólans fagaðilar, meðal annars skólafélagsráðgjafar, sem eiga lipurt samstarf við önnur kerfi velferðarsamfélagsins, hafa þekkingu á löggjöf og leiðum til að koma málum í viðeigandi farveg og fylgja þeim eftir í samráði og tengslum við foreldra, kennara og skólastjórnendur. Slíkt samstarf og mótun nýrra lausna er líklegt til að efla námsgetu og stuðla að raunverulegri velferð og vellíðan skólabarnsins. Jafnframt dregur það úr álagi á kennara og brotthvarfi nemenda úr námi.

Á grundvelli þeirrar vitneskju sem fengist hefur á sviði rannsókna sýna niðurstöður að aukið fagafl innan skóla ásamt kerfasamstarfi kringum barn í vanda og fjölskyldu þess sé forsenda þess að draga úr álagi á kennara og efla fjölfaglegt samstarf innan skóla sem gerir skólafólki kleift að efla námsumhverfið og sinna velferð og vellíðan hvers skólabarns. Félagsráðgjafar hafa heildarsýn að leiðarljósi í vinnu sinni með fólki og leita leiða til þess að tengja saman þjónustukerfi og þannig ná fram aukinni skilvirkni í þjónustu með samstarfi og samþættingu þjónustu sem veitt er af ólíkum þjónustukerfum og stofnunum samfélagsins.

Félagsráðgjafafélag Íslands er tilbúið að taka þátt í vinnu við áætlun um hvernig tryggja megi að í grunn- og framhaldsskólum starfi félagsráðgjafar sem nemendur geti leitað til. Félagið er jafnframt tilbúið að fylgja athugasemdum sínum eftir sé þess óskað.

Með vinsemd og virðingu,
f.h. stjórnar Félagsráðgjafafélags Íslands

Steinunn Bergmann
Formaður

Umsögnin var unnin í samstarfi við Fagdeild á fræðslu- og skólasviði innan Félagsráðgjafafélags Íslands.

KENNARASAMBAND Íslands
Borgartúni 30 • IS-105 Reykjavík • Sími 595 1111 • @kennarasamband
ki@ki.is • www.ki.is

Umsögn til allsherjar- og menntamálanefndar

Mál: Tillaga til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum. 113. mál.

Sendandi: Kennarasamband Íslands

Dagsetning: 15. desember 2020

Kennarasamband Íslands (KÍ) leggur hér fram umsögn til allsherjar- og menntamálanefndar vegna þingsályktunartillögu um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum sem nú er í meðförum nefndarinnar.

KÍ fagnar þingsályktunartillögunni og tekur undir að þörf sé fyrir aukinn stuðningi til nemenda í grunn- og framhaldsskólum.

Í því sambandi vill KÍ benda á að það hefur markað sér stefnu um náms- og starfsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum. Í henni felst að náms- og starfsráðgjafar standa vörð um farsæld nemenda og sinna þörfum þeirra með ráðgjöf um nám, persónuleg málefni og náms- og starfsval. Starf þeirra hefur fyrirbyggjandi, fræðandi og þroskandi áhrif á nemendur. Þar að auki liðsinna náms- og starfsráðgjafar kennurum vegna námsvanda einstakra nemenda, eru þeim til aðstoðar við skipulagningu og umsjón með nemendahópum og eiga samstarf við annað starfsfólk skóla og foreldra.

KÍ telur mikilvægt að auka vægi náms- og starfsfræðslu í grunnskólum og framhaldsskólum og gera að skylduviðfangsefni í menntun nemenda til að auðvelda þeim að taka meðvitaðar ákvarðanir um náms- og starfsval.

Tryggja þarf að hver skóli hafi aðgang að náms- og starfsráðgjafa með tilskilda menntun samkvæmt lögum og að farið sé að lögum um náms- og starfsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum. Koma þarf á heildstæðri náms- og starfsráðgjafaáætlun fyrir skóla þar sem 300 nemendur eða færri eru að baki hverju stöðugildi.

KÍ telur eðlilegt að fjölgun fagfólks í grunn- og framhaldsskólum beinist fyrst að þessu. Náms- og starfsráðgjöf er lögbundin í bæði grunn- og framhaldsskólum og ákvæðum laga um rétt nemenda til náms- og starfsráðgjafar skal fylgja. KÍ telur afar brýnt að ráðist verði í þær úrbætur og aðgerðir sem að þessu snúa.

Á vettvangi mennta- og menningarmálaráðuneytis hefur farið fram vinna í stefnumótun í náms- og starfsráðgjöf þar sem gerðar eru tillögur um uppbyggingu stoðkerfis fyrir náms- og

KENNARASAMBAND Íslands
Borgartúni 30 • IS-105 Reykjavík • Sími 595 1111 • @kennarasamband
ki@ki.is • www.ki.is

starfsráðgjöf og leggur KÍ áherslu á að þeirri vinnu verði haldið áfram, m.a. til að efla þjónustu við nemendur í grunn- og framhaldsskólum.

KÍ fagnar hugmyndum um aukinn stuðning til nemenda, en leggur áherslu á að setja þarf í forgang aðgerðir til að uppfylla lagaleg ákvæði sem þegar eru í gildi hvað varðar þjónustu við nemendur.

Að því sögðu vill KÍ benda á að félagsrágjöf er eitt að lögbundnum verkefnum sveitarfélaga skv. V. kafla laga um félagsþjónustu sveitarfélaga nr. 40/1991, sbr. lög nr. 37/2018 og miklu skiptir að þau verði uppfyllt. Aukið samstarf sveitarfélaga, grunn- og framhaldsskóla í þessum málum myndi styrkja þjónustu við börn og gera skólunum betur unnt að sinna velferðarhlutverki sínu.

f.h. Kennarasambands Íslands

Ragnar Þór Pétursson, formaður

Anna María Gunnarsdóttir, varaformaður

Svalbarðseyri 15.12.2020

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10

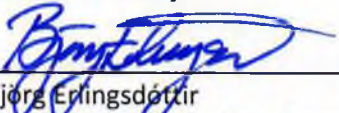
Efni: Bókun sveitarstjórnar Svalbarðsstrandarhrepps vegna máls nr. 113, tillaga til þingsályktunar um félagsráðgjöf í grunn- og framhaldsskólum. Sveitarstjórn tók málið til umfjöllunar á 60. fundi sínum 14. desember 2020

Sveitarstjórn Svalbarðsstrandarhrepps fagnar áherslu á aukna aðkomu félagsráðgjafa og styrkingu stoðþjónustu fyrir nemendur og fjölskyldur þeirra, sem finna má í þingsályktunartillögunni. Um leið vill sveitarstjórn benda á að félagslegur vandi barna hefst oft í leikskóla og mikilvægt að efling og styrking stoðþjónustu hefjist þegar í leikskóla og samfella myndist í þjónustunni alla skólagönguna.

Tryggja þarf fjármögnun og samstarf þeirra aðila sem koma að málefnum barna og fjölskyldna, hvort sem unnið er að velferð barns innan skólakerfis, í heilbrigðiskerfinu eða í gegnum félagsþjónustu sveitarfélaga. Hópur nemenda sem er í viðkvæmri stöðu virðist fara stækkandi og mikilvægt að efla þverfaglega stoðþjónustu á öllum skólastigum.

Íslenskir grunnskólar starfa eftir stefnu um "skóla án aðgreiningar" og því er jákvætt að efla þverfaglega stoðþjónustu í leik- og grunnskólum með það að markmiði að mæta ólíkum þörfum barna og fjölskyldna, brúa bil sem getur myndast milli ólíkra skólastiga og annarrar þjónustu/úrræða og tryggja þannig markvissara starf á skólagöngu nemenda. Mikilvægt er að mismunun verði ekki vegna búsetu, uppruna, kyns, kynhneigðar, stéttar, trúarbragða, heilsufars, fötlunar, fjárhagsstöðu eða stöðu að öðru leyti og aukin nálægð félagsráðgjafa við börn og fjölskyldur þeirra af hinu góða.

Með kærri kveðju

Björg Erlingsdóttir
Sveitarstjóri Svalbarðsstrandarhrepps

